

SCHAKEL 40

NOORD

JUNI 2026

Port Betaald

HUMANISTISCH

Drenthe
Fryslân
Groningen e.o.

VERBOND 80 JAAR

Dicht bij jezelf,
dicht bij de ander

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.o. en Drenthe . van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

4 september 2026 deadline 7-8- 2026

4 dec. 2026 deadline 19 -11-2026

5 maart 2027 deadline 12-2-2027

12 juni 2027 deadline 18 mei 2027

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink

Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden

baukje.scheppink@gmail.com

0511-477083

WEBMASTERS

Groningen: [Derk Weijer](mailto:Derk.Weijer@hvgroningen.nl).

nieuwsbrief@hvgroningen.nl

Drenthe Henk van der Zijden,

webmaster@drenthe.humanistischverbond.nl

Fryslân Florian Otte webmaster@fryslan.humanistischverbond.nl

Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau,

leden@humanistischverbond.nl, dan

komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000

leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden

Humanistisch Centrum

W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW

Groningen

Ieke Verveld, secretaris

secre.hvgron@gmail.com

Donaties: Penningmeester HV afd.

Groningen NL 69 TRIO 0391 04 29 47

Stichting Huisvesting HV Groningen

NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Secretariaat

Bleekhof 35 | 8921 MB Leeuwarden

Rekeningnr: NL16 TRIO 0198 3836 65

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

nl
Marjoleine Beers, secr. en ledenadm.

Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

<https://fryslan.humanistischverbond.nl/>

Drenthe

Het Humanistisch Verbond Drenthe

secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl

Marlon Busstra, secretaris

Traverse 34, 9408 MD Assen

NL07 TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV

Drenthe

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

AGENDA

datum	afdeling	activiteit		pag
woensdag 10 juni 2026	Drenthe	HV café	Assen	48
donderdag 11 juni 2026	Fryslân	Eten in Harlingen	Harlingen	19
zaterdag 13 juni 2026	Fryslân	Wandelen met woorden	Drachten	27
zondag 14 juni 2026	Drenthe	Wandeling Vosbergen	Eelde	49
zondag 21 juni 2026	Groningen	Humanifestwandeling	Groningen	31
zondag 21 juni 2026	Drenthe	Vertelconcert 80 jaar HV	Vries	45
zondag 21 juni 2026	Drenthe	Seizoensopening	Vries	45
woensdag 24 juni 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	26
woensdag 8 juli 2026	Drenthe	HV café	Assen	48
zaterdag 11 juli 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	27
vrijdag 17 juli 2026	Drenthe	Eten met gespreksstof	Assen	51
zondag 19 juli 2026	Drenthe	Meesterlijke wandeling	Bovensmilde	48
zondag 21 juni 2026	Groningen	Wereldhumanismedag	Groningen	31
zaterdag 25 juli 2026	Drenthe	Excursis Land van Ons	Hooghalen	51
donderdag 6 augustus 2026	Fryslân	Eten in Harlingen	Harlingen	19
woensdag 12 augustus 2026	Drenthe	HV café	Assen	48
zaterdag 15 augustus 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	26
zondag 16 augustus 2026	Drenthe	Wandeling Westerbork	Westerbork	49
zaterdag 5 september 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	26
donderdag 3 september 2026	Fryslân	Eten in Harlingen	Harlingen	19
donderdag 3 september 2026	Fryslân	workshop filosofische kralenspel	Drachten Dbieb	27
vrijdag 11 september 2026	Groningen	De Zomeravondfilosofen	Groningen	40
zat 12 september 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	27
zondag 13 september 2026	Groningen	Lezing- De rechtstaat	Groningen	
donderdag 17 september 2026	Fryslân	Open gespreksgroep SWFryslân	Sneek	21
zondag 20 september 2026	Drenthe	Nazomer treffen	Ruinen	52
donderdag 24 september 2026	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	23
zondag 27 september 2026	Drenthe	Wandeling	Oudemolen	50
zondag 27 september 2026	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	45
zondag 27 september 2026	Groningen	Zindag	Groningen	43
zaterdag 3 oktober 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Heerenveen	26
zondag 4 oktober 2026	Groningen	Camino van de vrijheid	Groningen	41
woensdag 7 oktober 2026	Groningen	Workshop geweldloze comm	Groningen	40
zaterdag 10 oktober 2026	Fryslân	Filosofische wandeling	Drachten	27
zondag 11 oktober 2026	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	18
vrijdag 16 oktober 2026	Groningen	Lezing secularisering MO	Groningen	
zondag 18 oktober 2026	Groningen	Vrijheid en verwondering	Groningen	31
donderdag 22 oktober 2026	Fryslân	Filosofiecafé	Leeuwarden	24
zondag 25 oktober 2026	Groningen	Zindag	Groningen	43
donderdag 29 oktober 2026	Fryslân	Open gespreksgroep SWFryslân	Sneek	21
zaterdag 31 oktober 2026	Fryslân	filosofische wandeling	Heerenveen	26
zondag 1 november 2026	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	45
zondag 8 november 2026	Fryslân	Filosofie in De Bres	Leeuwarden	18

Cursussen en verdiepingdagen **NOORD**

In een wereld vol vragen helpt het Humanistisch Verbond je om dicht bij jezelf én anderen te blijven. Ontdek ons cursusaanbod en kom dicht bij wat voor jou waardevol is.

Bekijk hieronder welke cursussen worden verwacht in het najaar van 2026 (september - december).

Kennismaken met humanisme

Humanisme is een onuitputtelijke bron van inspiratie. Benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Kom dicht bij humanisme. Doe de vernieuwde kennismakingscursus.

In 2,5 uur leer je de beginselen van het humanisme kennen en hoe je ze in je eigen leven kunt toepassen. In gesprek met elkaar onderzoek je wat humanisme voor jou kan betekenen. Je krijgt inzicht in je eigen praktische wijsheid en wat jij belangrijk vindt. Zo komt de humanistische traditie tot leven en beoefen je een belangrijk aspect van het humanisme: de dialoog.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:

Regio Fryslân, Leeuwarden

Regio Groningen, Groningen

Regio Zwolle, Ommen

In de nieuwsbrieven en op de website volgt binnenkort meer informatie over data en aanmelding.

<https://www.humanistischverbond.nl/kennismaken>

Cursus: Humanisme (6 delen)

Wat vind jij belangrijk? Welke waarden horen daarbij? Laat je inspireren door het humanisme. Klassieke én hedendaagse filosofen helpen je op (jouw) pad. Deze cursus is er voor iedereen die inspiratie wil opdoen over de zin van het leven. Want je hoeft het niet allemaal zelf uit te vinden. In zes interactieve bijeenkomsten bekijk je met je docent de rol van humanisme dichtbij en veraf.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Groningen, Groningen

Aanmelden: www.humanistischverbond.nl/humanisme

Cursus: Praktische levenskunst (6 delen)

Wat maakt mijn leven de moeite waard? In deze cursus duik je in de filosofie van levenskunst en krijg je allerlei handvatten aangereikt om dit toe te passen in je persoonlijke context. Zodat je aan het einde van je leven kan zeggen: zo was mijn leven bedoeld.

In zes interactieve bijeenkomsten leer je in sneltreinvaart een aantal belangrijke onderdelen van de filosofie van de levenskunst én hoe je die kan toepassen in de praktijk: via handvatten en vaardigheden die jou helpen om je eigen leven vorm te geven.

Deze cursus wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Zwolle, Zwolle In de nieuwsbrieven en op de website volgt binnenkort meer informatie over data en aanmelding.

www.humanistischverbond.nl/levenskunst

Verdiepingsmiddag: Zoek j  uw antwoord op polarisatie

Wat is polarisatie eigenlijk? Wat is je eigen rol hierin? En hoe kun je zelf polarisatie tegengaan? We bieden jou tijdens een verdiepingsdag handvatten aan om het wij-zij denken te doorbreken. Om de ander als mens te blijven zien, ook al botst het tussen jullie.

Tijdens de verdiepingsmiddag 'ook j  uw antwoord op polarisatie' onderzoek je of de polen wel echt zo vaststaan als het lijkt: ook jij worstelt weleens met botsende meningen en zet verschillende petten op in je dagelijkse leven. Je leert je eigen meerstemmigheid kennen, en die van de andere deelnemers.

Deze verdiepingsmiddag wordt dit najaar aangeboden in: Regio Fryslân, Heerenveen.

In de nieuwsbrieven en op de website volgt binnenkort meer informatie over data en aanmelding.

<https://www.humanistischverbond.nl/polarisatie/>

Verdiepingsdag: Actieve Hoop

Hoe blijf je hoopvol? Op deze dag staan jouw klimaatzorgen centraal. Je onderzoekt wat er voor jou toe doet en waar jij hoop uit haalt. Vanuit dat inzicht leer je hoe je hoop kan omzetten in jouw bijdrage aan een duurzame wereld. Actieve Hoop is gebaseerd op het eigenzinnige gedachtegoed van de klimaatactivist en boeddhist Joanna Macy.

Deze verdiepingsdag wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Drenthe,
Hollandscheveen/Echten
Regio Groningen, in
Groningen
Regio Zwolle, in Zwolle

In de nieuwsbrieven en op de website volgt binnenkort meer informatie over data en aanmelding.

www.humanistischverbond.nl/hoop

Verdiepingsdag: Goed leven, goede dood

Praten over de dood helpt bij het nadenken over wat je, vanuit dit perspectief, een goed leven vindt. Bij een goed leven hoort een goede dood. Wat is voor jou een goede dood? En wat betekent een goed leven

voor jou? Op deze dag ga je op zoek naar jouw omgang met de dood. We gebruiken de inzichten van verschillende filosofen, maar de belangrijkste bron van wijsheid ben jijzelf en de andere deelnemers.

Deze verdiepingsdag wordt dit najaar aangeboden in:
Regio Drenthe, Graswijk

In de nieuwsbrieven en op de website volgt binnenkort meer informatie over data en aanmelding.

<https://www.humanistischverbond.nl/goed-leven-goede-dood>

Lente festival Humanifest Noord 2026

Net als vorig jaar vierden we ook dit jaar in april de lente met Humanifest Noord. Dit jaar stond in het teken van Democratie: een dag vol inspiratie over actief burgerschap, verschillende vormen van participatie en het gevaar van tech-miljardairs met politieke overtuigingen die allerminst humanistisch te noemen zijn.

We werden dit jaar welkom geheten door onze dagvoorzitter, Merel Ouwehand, die meteen vroeg wie er in het publiek zaten en hoe vaak ze al bij het festival waren geweest. Dat was erg interessant: ongeveer de helft van de mensen heeft ons voor het eerst gevonden! Na een korte introductie, waarin ze vertelde hoe het thema goed paste binnen de slogan 'Dicht bij jezelf, dicht bij de ander' en het vieren van 80 jaar Humanistisch Verbond, gaf ze het woord aan de eerste spreker.

Onze eerste spreker was Niesco Dubbelboer, voormalig Tweede Kamerlid namens de PvdA en adviseur bij Bureau Burgerberaad. Hij betoogde dat de partijpolitiek, die tegenwoordig vooral 'klikbaar' moet zijn zoals de meerderheid van de burgers graag ziet. Niesco is voorstander van meer directe democratie, zoals burgerberaden en referenda. Door regelmatig

naar de mening van de kiezer te vragen, zal de proteststem op den duur verdwijnen. Het belangrijkste voor een goede democratie is dat we ten diepste vertrouwen moeten kunnen in het oordeelsvermogen van de ander en dat zij tot een redelijke mening of een redelijk besluit kan komen.

Na deze lezing, was iedereen enthousiast om ook actief aan de slag te gaan. Niesco gaf ook een workshop, waarin verschillende stellingen werden onderbouwd en weerlegd met een voor- en een tegenargument. Vervolgens moesten de deelnemers als echte Kamerleden voor of tegen stemmen, waarna ze in discussie gingen over hun perspectief.

Anderen onderzochten hun mening op basis van gevoel in plaats van ratio: bij het gesprek op voeten bewogen ze zich door de ruimte. Ze zochten toenadering of hielden afstand tot de statements van anderen op basis van het gevoel dat de woorden in hen losmaakten. Het was erg waardevol om te voelen waar je voor wil staan.

Tijdens de filosofische wandeling gingen deelnemers in gesprek met een buddy over filosofische vragen. De route door de prachtige omgeving van Veenhuizen heeft, ondanks wat regen in de middag, mooie gesprekken opgeleverd.

Het participatiespel was een rollenspel, waarbij deelnemers in groepen van acht elk een verschillende rol kregen in een participatieproces van de overheid: er moest een zonnepark aangelegd worden en de initiatiefnemer, grondeigenaar, gemeente en

omwonenden hadden hier elk hun eigen mening over, gebaseerd op waarden. Tijdens het gesprek kwamen de deelnemers erachter dat het toch best een lastig proces is, waarin niet iedereen dezelfde kennis heeft. Hierdoor is het moeilijk om tot een consensus te komen over het meest gewenste scenario.

Bij de workshop 'Vind je proteststem' leerden mensen aan de hand van poëzie en spoken word om op te schrijven wat in hen gehoord wil worden. Dit leidde tot prachtige teksten, waarvan enkele zijn voorgedragen voordat de laatste lezing plaatsvond.

De laatste lezing werd verzorgd door Pieter van Bohemen, die ons liet zien hoeveel macht de grote techgiganten hebben en de gevaren van deze macht voor democratieën wereldwijd. Hij vertelde over de afhankelijkheid van Amerikaanse techbedrijven, wat dit betekent voor onze privacy, hoe ze wereldbeelden kunnen manipuleren en welke gevolgen dit kan hebben voor democratieën wereldwijd. Niet echt een positief bericht om de dag mee af te sluiten.

Gelukkig informeerde Didi ons nog over Stichting Grondwerk. Deze stichting zet zich in voor meer top down democratie, waarin iedereen gehoord wordt. Ze zijn altijd op zoek naar ingewikkelde problemen, die alleen opgelost kunnen worden door met iedereen in gesprek te gaan. Echte oplossingen

voor echte problemen in de echte wereld, wat een verademing!

Na een dankwoord aan alle sprekers en workshopgevers, was het tijd voor de borrel. Een fijne afsluiting van een verbindende dag!

Dit jaar was de opkomst lager dan de afgelopen jaren, waardoor wij graag van jullie willen horen waarom jij er niet was! Een aantal mensen heeft al een mail ontvangen met een vraag voor feedback. Mocht jij er ook niet zijn geweest en hier graag iets over willen delen? Scan dan de QR-code.

Feedback Humanifest 2026

Even voorstellen, een nieuwe voorzitter voor Fryslân

Een tijd geleden vond ik dat religie te vaak als een niet ter discussie staand argument werd gebruikt in het maatschappelijk debat. Ik wilde graag ook een ander geluid horen en werd lid van het HV.

Zo'n twee jaar terug vond ik het tijd om in elk geval eens kennis te maken met andere leden in de provincie en kwam naar de ALV van onze afdeling, het Humanifest en de landelijke ALV.

Ik reageerde op een oproep van Marjoleine voor deelname aan een klein bestuur en hielp eens een keer mee met een bijeenkomst. En toen kwam de vraag voor een functie binnen het bestuur van HV Fryslân. Eerlijk gezegd zat ik daar niet echt op te wachten, ik zie mezelf nog lang niet zo wijs en deskundig, maar besloot toch aan te schuiven bij het bestuur om een weloverwogen oordeel vormen. Ik weet uit mijn andere bestuurswerk dat bestuursleden heel moeilijk te vinden zijn, dat veel verenigingen in voortbestaan worden bedreigd door een tekort aan bestuursleden. Gezellige, constructieve vergaderingen, we lachen, we zijn serieus. We proberen met een kleine groep toch echt een verschil te maken... ik was om en mag mezelf nu de inkomend voorzitter noemen. En moet zoals eerder genoemd nog best veel ontdekken en leren. Ook ik heb er graag nieuwe medebestuurders bij, er liggen nog vacatures, we zijn leuk maar samen nog maar met een klein bestuur....

Dan wat achtergrond, met een Friese moeder en Westfriese vader groeide ik op in Westfriesland en heb daar tot zo'n 10 jaar geleden prachtig gewoond. Nadat mijn kinderen in Grou kwamen wonen voor de studie en sport ontdekte ik hoe fijn het in Friesland is. Nu woon ik met mijn man in Grou en werk voor een Fries architecten- en ingenieursbureau in Burdaard. Ik combineer dat met tijd voor mijn kinderen en kleinkinderen, vrienden, wat sport en bewegen en vrijwilligerswerk. En kijk ik er naar uit om ook met andere leden kennis te maken.

Elly Weel

AFSCHEID van twee bestuursleden in Fryslân

*Na 8 jaar hebben we
afscheid genomen van twee
geweldige bestuurders.
Jan Wijbenga als voorzitter
en Bart van 't Veer als
penningmeester.*

*Jan blijft in ieder geval actief
binnen HV Fryslân bij “leden
voor leden”*

HV Fryslân leden bezoeken leden

NIEUWS

Onze voormalige voorzitter Jan Wijbenga wordt aanspreekpersoon voor Leeuwarden en omgeving voor 'Leden bezoeken leden HV Fryslân'. We hebben daarmee nu een verdeling van onze provincie in drie gebieden, zie daarvoor onder aan dit bericht.

Met HV leden bezoeken leden bieden we leden onderling de mogelijkheid elkaar te ontmoeten of samen iets te doen. Met een eigen gekozen frequentie: bezoek aan huis met een goed gesprek, of samen naar het theater of musea, of samen wandelen. Voor de één de behoefte aan diepgaander contact of niet altijd alleen op pad te hoeven gaan, voor de ander de mogelijkheid iets voor iemand te betekenen en daar voldoening uit te krijgen. Ons initiatief voor het formeren van een leesgroep in Leeuwarden is inmiddels zo goed aangeslagen, dat een tweede leesgroepje begint. Momenteel hebben we belang bij de aanmelding van potentiële bezoekers in Leeuwarden en Joure. Belangstelling voor contact: stuur een mail of laat van je horen!

Contact te leggen voor iemand met verzoek tot ontmoeten of aanbod: Friesland NO- oost-ZO: Sake van der Kloet, 0650634629, voor postcode 8300 tot 8500 en 9100 tot 9900.

Friesland NW-West-Midden en ZW: Jac Konig, 0653172732, voor postcode 8500 tot 8900.

Leeuwarden en omstreken: Jan Wijbenga 0622958047 voor postcode 8900 tot 9100.

Of per mail naar vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl onder vermelding van wens of aanbod en de postcode. Wij nemen dan contact op voor een vervolg.

Over het onderwerp van de 34e serie & de vier boekjes van deze serie zijn verkrijgbaar

Het onderwerp van de 32e serie lezingen was “Twijfel als keuze” (niet kunnen of willen kiezen tussen twee of meer mogelijkheden), dat van de 33e serie “Conflict als keuze” (onenigheid over een gedeeld belang).

Het tijdsgewricht waarin we leven wordt gekenmerkt door enerzijds nostalgie, verlangen naar een verleden dat vaak nooit bestaan heeft (de heldhaftige, zelfbewuste pionier in een nog te veroveren wereld), en anderzijds geloof in een voorlopig niet realistisch of onbereikbaar toekomstideaal (met zijn allen overleven op Mars).

De werkelijkheid, de praktijk van alledag, ligt ergens in het midden, een midden tussen moedeloos ploeteren en 'op hoop van zegen'. Veel mensen nemen hun toevlucht tot een vorm van 'kop in het zand': geen krant, tv en radio uit, en hedonisme in besloten kring.

Anderen zoeken heil in de veiligheid van totalitaire waarheid, eigen gelijk, verkondigd door henzelf of door een autoriteit naar keuze.

Kern van de deugdenleer van Aristoteles is het door vallen en opstaan telkens weer zoeken van een juist midden tussen twee ondeugden: te veel en te weinig van de betreffende deugd.

In zes bijeenkomsten zijn we onder leiding van deskundige sprekers op zoek gegaan naar een juiste houding ten opzichte van de onoverzichtelijke chaos van de tijd waarin we leven: een telkens weer opnieuw te bepalen juist midden tussen onverschilligheid en fanatisme.

De 34^e serie lezingen is samengevat in vier boekjes:

Boekje 34a: Laurens ten Kate over 'de figuur van de vreemdeling' en de Gebroeders Meester over 'het midden tussen zelfopoffering en zelfbehoud'

Boekje 34b: Jan Bransen over 'de macht der gewoonte' en Theo de Wit over 'het verlangen naar een Heimat in de politiek'

Boekje 34c: Vincent Seminck over 'taal en poëzie'

Boekje 34d: Anouk Zuurmond over 'tussen vrijheid en verbinding – de pedagogische middenweg in onderwijsdilemma's

Kosten boekjes: € 3,00 per stuk exclusief verzendkosten

Bestelt u ze alle vier? Dan komen ze voor € 16,00 bij u in de brievenbus!

DE NIEUWE SERIE: JAARGANG 35

De wereld als markt en strijd

Vooraf:

Het onderwerp van de 32^e serie lezingen was “Twijfel als keuze” (niet kunnen of willen kiezen tussen twee of meer mogelijkheden), dat van de 33^e serie “Conflict als keuze” (onemigheid over een gedeeld belang), en dat dat de 34^e serie “Tussen onverschilligheid en fanatisme” (het zoeken van een midden tussen hedonisme in besloten kring en de veiligheid van een totalitaire waarheid).

In voorgaande series is duidelijk geworden dat mensen niet in staat zijn om alleen te overleven (ook al geloven ze nog zo hard dat ze dat wel kunnen) en dat onzekere vermoedens bombarderen tot absolute waarheden niet helpt bij het bereiken van een leefbare, mooie en gezonde wereld.

Uitgangspunt van deze 35^e serie bijeenkomsten is dat mensen pas een paar duizend jaar (een schijntje in de lange geschiedenis van de menselijke evolutie) bezig zijn met experimenten op het gebied van andere samenlevingsvormen dan samenleven in stamverband. En wanneer het mis gaat (en dat doet het meer wel dan niet), zijn mensen geneigd om terug te grijpen naar resultaten in het verleden, en staan bovengenoemde mechanismen leren van fouten ernstig in de weg.

Kern van veel hedendaagse problemen is dat we de 'markt' (van oorsprong een vooral sociale verzamelplaats in een uitdijende samenleving) een

welhaast goddelijke status hebben gegeven in ons denken en ons maatschappelijk bestel.

En die markt blijkt geen menslievende god.

We gaan in zes bijeenkomsten onder leiding van deskundigen ons licht laten schijnen op verschillende aspecten van het denken in termen van vrije markten, op neoliberalisme, en vooral ook op alternatieven, op manieren om tegenmacht te ontwikkelen voor blind vertrouwen in niet-menselijke kracht.

11 oktober 2026: experimenten vanaf de eerste stadstaten in de klassieke oudheid – wat valt te leren van de resultaten ervan? Inleider: Lukas v.d. Berge (nu nog niet definitief)

8 november 2026: markt + religie. Middeleeuwen – Katholieke Kerk – Tempeliers – Reformatie – Calvinisme. Inleider: Theo de Wit

11 december 2026: “Marx's kritiek op de kapitalistische markt”. Massaproductie – industrialisatie – Marx – kolonialisme – verdienmodellen. Inleider: Paul Cobben

10 januari 2027: markt + idealen/ideologie. Ayn Rand – geldmarkt – groeiprincipes. Inleider: Marin Terpstra

14 februari 2027: toekomstige keuzes: nadruk op materiële markt of nadruk op ideologische markt – AI als verhandelbaar product of als nieuwe god. Inleider: Martijntje Smits

14 maart 2027: het organiseren van tegenkracht. Humanisme? – 'neosocialisme'? – een mensgerichte markt i.p.v. de mens ondergeschikt aan een markt. Inleider: Roel van Duijn

Waar, wanneer en hoeveel?

Zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur in De Bres – Schoolstraat 4, 8911 BH Leeuwarden

Kosten per lezing € 13,00. Indien u de gehele serie boekt en betaalt, is dit € 70,00

U kunt contant betalen of pinnen aan de zaal, of dit bedrag storten op bankrekeningnummer

NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân.

Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie: www.fryslan.humanistischverbond.nl of www.theaterdebres.nl

Vragen:

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

app of sms naar: 06-3378182

Eetclub HV Harlingen

Op 15 mei een volle groep mee-denkers en mee-eters in het gebouw Nieuw Zuid in Harlingen. Michel droeg zijn bouwstuk (vrijmetselarij) voor met als onderwerp Toeval, hij noemt zichzelf een toevallist. Het was een erg interessant bouwstuk waarin heel veel werd aangekaart: toeval, ontstaan aarde, Einstein en Niels Bohr en nog veel meer. We waren er eerst een beetje stil van, maar toen kwam het heerlijke diner van Eli. Ayurvedisch, interessant, maar vooral heel lekker. Er werden lijsten ingevuld met interessante onderwerpen om in latere bijeenkomsten te bespreken. De keuken was na afloop blinkend schoon (in tegenstelling tot na de vorige bijeenkomst. Michel kreeg er (voor de groep) complimenten voor!

Op 11 juni is er (laatste voor de zomerstop) weer een bijeenkomst, maar omdat de organisatie (4 personen) ook bijna altijd aanwezig is en de groep een maximum heeft van 12 personen is tijdig aanmelden wel handig!

Het Kerstverhaal Verbeeld - Ronald Hünneman

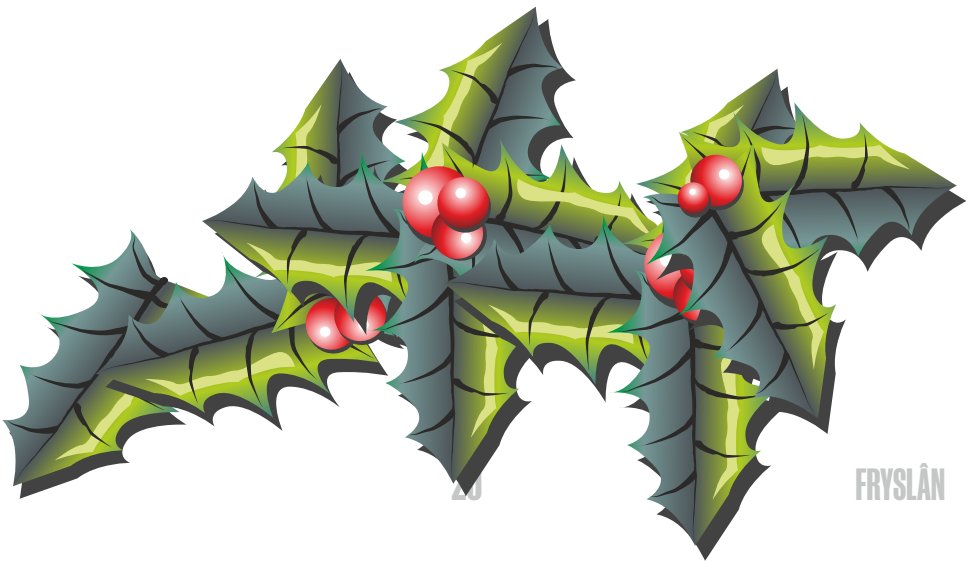
Theaterlezing

In de week voor kerst, een lezing waar je als humanist wellicht niet op zit te wachten: over de manier waarop het kerstverhaal door de eeuwen heen is afgebeeld. Het tegenovergestelde is echter waar, voor een humanist valt van deze afbeeldingen een hoop te leren, want juist door te kijken naar afbeeldingen van het kerstverhaal, zie je dat het christendom door-en-door mensenwerk is. (Dat geldt eveneens voor andere religies en het humanisme zelf, maar in deze lezing gaat het nu eenmaal over kerst.) Het is dus geen wonder dat een onschuldig ogende kerstkaart, een heerlijk samenraapsel kan zijn van politiek opportunisme, racisme, seksisme, antisemitisme en islamofobie.

Komt en verwondert U.

In De Bres te Leeuwarden

- Op 8 december 2026
- Inloop 19.00 uur
- Aanvang 19.30 uur tot 21.30 uur
- Kosten € 10,00 per persoon, te betalen in de zaal. Er kan gepind of contant (gepast graag) worden betaald
- Voor deelname opgeven bij:
secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Open groepsgesprek HV in Sneek

In Sneek houden we vijf keer per jaar een open gespreksgroep (palaver). Open betekent dat ook niet leden welkom zijn. Aan deelname zijn geen kosten verbonden, anders dan het zelf afrekenen van de eigen genuttigde consumpties. Als deze open gespreksgroep je nieuwgierigheid opwekt, sluit dan gerust een keer aan. Voor nadere info neem contact op met secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Thema: Wat houdt ons bezig? Ook bepalen onderwerpen van dit seizoen.

Waar: Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek.

Donderdag 17 september 2026, van 14.00 tot 16.00 uur.

Tijdens de eerste bijeenkomst van het seizoen in september bepalen we de onderwerpen voor de vier nog komende bijeenkomsten in het nieuwe seizoen. En we beginnen met een rondje voor het delen van wat ons bezighoudt of heeft gehouden in de afgelopen maanden.

Thema: Actueel onderwerp dat ons bezig houdt.

Waar: Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek.

Donderdag 29 oktober 2026, van 14.00 tot 16.00 uur.

Terugblik bijeenkomst over eenzaamheid. Het voorlaatste onderwerp van afgelopen seizoen was: Gevoelens van eenzaamheid, hoe ga je er mee om? Hierover deelden we persoonlijke belevingen van eenzaamheid en ook hoe hier mee om te gaan. Vooral het verlies van een partner brengt grote veranderingen teweeg. Alleen zijn hoeft niet altijd eenzaamheid te betekenen, maar bij moeilijkheden kan het wel confronterend zijn. Remedies bij eenzaamheid: contact zoeken met Stichting Sociaal Collectief Sudwest Fryslan; leden bezoeken leden van het HV Fryslan; meedoen aan Humanitas Rouw en Verliesverwerking; sporten in verenigingsverband; vrijwilligerswerk oppakken, bijvoorbeeld mensen met dementie begeleiden; gaan wonen in een Knarrenhof; muziek maken met anderen. In het algemeen: actief worden en de 'deur uitgaan'. Accepteren van verlies is niet vergeten maar helen vanuit een beperking. Rituelen helpen daarbij.

Terugblik over onrecht. Het laatste onderwerp van afgelopen seizoen was: Hoe ga je om met onrecht? Als referentie gebruikten we het boek van socioloog en jurist Kees Schuyt 'De steunberen van de samenleving'. Onze samenleving wordt vooral bijeengehouden door ondersteunende en tegendruk gevende instituties: door een eerlijk rechtsproces, door het zoeken naar wetenschappelijke waarheid, door religieuze tolerantie en door een, in principe, geweldloze conflictbeslechting. Hoe om te gaan met wetenschappelijke waarheid en complotdenkers? Het spotje van Sire hierover geeft daartoe een mooie suggestie. Luister en praat en laat het overtuigen los. En als een verkeerde overtuiging andere mensen kwaad doet, normaliseer die dan, desnoods via de rechter.

Wat de waarheid of 'recht' is, of wat de spelregels zijn, wordt sterk bepaald door het tijdsgewricht en de samenleving. In het boek Dievenland van Janna Coomans is te lezen dat het begrip 'eigen volk eerst' gold voor de rechtspleging in de middeleeuwen. Er was een verschil in rechtsbescherming en rechtspraak tussen de stadbewoners en de mensen van daarbuiten.

Een van onze deelnemers verzuchtte: 'in deze tijd weet ik het ook niet meer'. Het boek van antropologe Jitske Kramer 'Tricky tijden, laat je niet gek maken' geeft daarop een beschouwing. Namelijk het besef dat we in een overgangstijd leven met mensen die moeilijk bevatbare doelen nastreven en hun waarheid opdringen, waardoor we verdwaald kunnen raken. De schrijfster vindt dat we moeten reageren op door hen gebruikte misleidende 'trickster-tactieken'. Bijvoorbeeld als de trickster met feiten en percepties speelt, spreek daar jouw waarheid over uit. Of als tweedelingen voorgespiegeld worden, maak nieuwe verbindingen. Dit is ook van belang van religieuze tolerantie en hoe we bijvoorbeeld kijken naar prostitutie. Respecteer de verschillen, zolang die anderen geen kwaad doen. Tegen korte termijn egocentrische denken en handelen, zet Jitske Kramer het verhaal van inheemse Canadese stammen. Bij hun besluitvorming zorgen ze voor een gelijk aantal vrouwen en mannen, die gezamenlijk rond het kampvuur bijeenkomen. Het kampvuur staat voor het kindervuur: geen wet, instituut, of actie die wij goedkeuren, mag onze kinderen in de toekomst kwaad doen. Tot slot bracht iemand nog een hoopvolle vergelijking: kijk eens hoe er vroeger tegen het roken aangekeken werd en hoe dat nu is. Verandering is mogelijk!

Vorbereiding en verslag door Jac Konig.

Voor onze najaarslezingen 2026 hebben we gekozen voor het motto: Meedoen in de rommelige werkelijkheid. Het motto is geïnspireerd door het boek *Staying with the trouble* (2016). *Making kin in the Chthulucene*

(2016) van de Amerikaanse bioloog en filosoof Donna Haraway (1944). Ze stelt dat we niet moeten weglopen voor de sociale, materiële en ecologische moeilijkheden die de wereld ons presenteert. Integendeel, ze vraagt ons om juist aanwezig te blijven, ons ertoe te verhouden en nieuwe vormen van samenleven of verwantschap te exploreren. Niets is in steen gebeiteld en de mens kan handelen, aldus Hannah Arendt.

We verwelkomen drie inspirerende sprekers: **Marjan Slob, Marc Pauly en Bas Haring**. Met hun ideeën en verhalen en de vragen van de bezoekers gaan we op zoek naar hoopvolle manieren om ons te verhouden tot en mee te doen in onze rommelige werkelijkheid. Kortom, drie mooie avonden om samen te denken, te twijfelen en nieuwe inzichten te laten ontstaan.

Lezingen beginnen om 19.30, zaal open om 19.15 uur.

Tresoar, Boterhoek 1 in Leeuwarden **Reserveringen en tickets: www.filosofie.nl**

24 september 2026 Marjan Slob

Marjan Slob ziet dat we het bestaan momenteel ervaren op een schaal die ons hart eigenlijk niet aankan: "Mijn kleine hart weet niet wat het met deze informatie aan moet", zegt ze daarover. Bij veel mensen (inclusief zichzelf) bespeurt ze onder de oppervlakte van het dagelijks leven een gevoel van verlorenheid en ontheemding. Je weet overweldigend veel over de toestand van de wereld en hebt geen idee van je eigen plek en positie. De kiem van dit gevoel van ontheemding ligt volgens haar in de vroege zeventiende eeuw, de tijd van Fransman Blaise Pascal (1623 – 1662). Pascal beschreef die moderne verlorenheid voor het eerst. Hij schetste ook een passende reactie: stop met het willen berekenen van je invloed. Doe liever waar je hart naar uitgaat. Na een duik in het levensgevoel van Pascal richt Marjan de blik op het heden. Hoe houd je je staande als je de tijd tegen lijkt te hebben? In navolging van de wetenschapsfilosoof Donna Haraway zal ze betogen: 'Stay with the trouble'. Blijf in verbinding met dat wat daadwerkelijk aan de hand is. De praktische wijsheid die dat vergt, maakt dat je licht op de voeten kunt blijven staan en je weg kunt vinden in onzekere tijden.

Marjan Slob is filosoof, schrijver en spreker. Van 2023 tot 2025 was ze Denker der Nederlanden (voormalig des Vaderlands), de nationale denktankrol waarin ze vanuit het motto Ruim Denken filosofische reflectie verbond met maatschappelijke vragen. Zij schrijft prikkelende opiniebijdragen in bijv. De Volkskrant en De Correspondent.

22 oktober 2026 Marc Pauly

Ik en Jij in tijden van polarisatie

Marc Pauly onderzoekt op welke manieren de **dialoogfilosofie van Martin Buber** ons nieuwe of andere perspectieven kan bieden op de sociale polarisatie die we vandaag de dag ervaren en hoe deze filosofie ons kan helpen hiermee om te gaan. Martin Buber (1878-1965) wordt beschouwd als de bekendste vertegenwoordiger van de dialoogfilosofie, een stroming, die zich in de jaren 1920 tot 1930 ontwikkelde. In zijn werk, o.a. het hoofdwerk *Ich und Du*, in het Nederlands vertaald als *Ik en Jij/Gij*), onderzoekt hij de verschillende relaties die er tussen mensen kunnen bestaan. Centraal hierbij staat het verschil tussen Ik-Jij en Ik-Het. Op basis van dit onderscheid ontwikkelde hij een bredere filosofie van het **intermenselijke** en van de **dialoog**. Volgens hem ontstaat echte menselijke betekenis juist in de ruimte tussen mensen, in de ontmoeting en het gesprek.

Dr. Marc Pauly begon zijn wetenschappelijke carrière in de logica en informatica. Sinds 2008 is hij filosoof en universitair docent bij de vakgroep Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie aan de Faculteit Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderzoekt hoe democratische besluitvorming en maatschappelijke dialoog kunnen worden verbeterd. In zijn onderzoek en adviespraktijk maakt hij gebruik van de dialoogfilosofie van Martin Buber. Ook is hij hoofd van het Kenniscentrum Filosofie, de wetenschapswinkel van de Faculteit Wijsbegeerte.

26 november 2026 Bas Haring

Een onbevangen blik op kunstmatige Intelligentie

De mens is tot ongekende presentaties, ontdekkingen en ontwikkelingen in staat, bijv. op het gebied van technologie en kunstmatige intelligentie (KI). En juist hier is er naast enthousiasme en verwondering grote zorg en angst. Maar wat veroorzaakt onze zorg en angst en hoe zouden we op een zinvolle manier kunnen omgaan met onszelf in relatie tot KI?

Bas Haring nodigt uit om “met open vizier naar de wereld te kijken” omdat “je daar een gelukkiger mens van wordt, omdat je je onderdeel van de wereld voelt zonder dat je er bang voor hoeft te zijn” (FilosofieMagazin, 17.11.2025). Op een prikkelende wijze daagt hij ons uit met zijn visie, dat KI op zich niet eng is, maar dat de mens KI onvoldoende begrijpen. Wellicht zegt onze reactie op KI meer over onszelf dan over KI?

Met filosofische scherpzinnigheid en humor ontrafelt Bas de ervaren magie van KI. Hij laat zien hoe menselijke en kunstmatige intelligentie elkaar kunnen aanvullen, hoe we kritisch en nuchter met KI kunnen omgaan, en waarom nieuwsgierigheid en reflectie belangrijker zijn dan angst. Hij haalt hierbij inzichten van Amerikaanse filosoof Daniel Dennett (1942 – 2024) aan.

Dr. Bas Haring (1968), bijzonder hoogleraar publiek begrip van wetenschap aan de Universiteit Leiden, promoveerde op kunstmatige intelligentie of 'computerslimheid'. Hij wil een breed publiek de mysteries van de wereld beter laten begrijpen en ingewikkelde onderwerpen toegankelijk maken. Als spreker weet hij altijd een verrassende draai te geven aan zijn verhaal. Hierdoor weet hij zijn toehoorders telkens weer aan te zetten tot het overdenken van zijn visie. Niet voor niets ontving hij in 2016 de Duidelijketaalprijs. Eind 2022 publiceerde hij het boek Kunstmatige intelligentie is niet eng, waarin hij aan lezers van 9 tot 99 jaar uitlegt wat het betekent wanneer computers steeds meer kunnen en vragen beantwoordt.

foto Henk Wildschut

Fryslân WANDELEN MET WOORDEN IN

Filosofische wandelingen in Heerenveen en Drachten

Heb je zin in een goed gesprek? Zoek je meer verdieping of heb je vragen die te maken hebben met zingeving, spiritualiteit of filosofie? Kom dan met ons mee wandelen! Tijdens de filosofische wandelingen komt iedere keer een ander onderwerp aan bod. Door hierover met anderen te praten, krijg je meer inzicht in deze thema's én in jezelf.

Je hoeft geen kennis te hebben over filosofie om mee te wandelen. Iedereen is welkom! De wandelingen worden begeleid door medewerkers van het Humanistisch Verbond en de Protestante Gemeente Heerenveen.

We starten de wandeling om 10:15 uur in de **Bibliotheek in Heerenveen**.

Voor Drachten: de Bieb op het Raadhuisplein.

Hier eindigen we ook, met een kopje koffie of thee. Deelname is gratis, opgeven mag, maar is niet nodig.

Wil je graag van te voren een herinnering krijgen voor de wandelingen? Stuur dan een mailtje aan:

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

We wandelen van
10.30-12.00 uur

Heerenveen op zaterdag:

6 juni
15 augustus
3 oktober
30 oktober
21 november
19 december

Wandelen Drachten: nieuwe activiteit:

In Drachten wandelen we ook van 10.30 tot 12.00 uur

<https://bibliotheekdrachten.op-shop.nl/342/wandelen-met-woorden/>

Drachten op zaterdagen en één woensdag

13 juni

11 juli

12 september

10 oktober

woensdag 12 november

12 december

9 januari 2027

Vacatures in de Regio Fryslân:

Penningmeester (actief lid)

Geef richting aan onze financiële slagkracht

Wil jij je actief inzetten voor een betrokken, mensgerichte samenleving en vind je het leuk om overzicht te houden over inkomsten en uitgaven? Sluit je dan aan als penningmeester van de afdeling Humanistisch Verbond Fryslân.

Als penningmeester maak je deel uit van een klein en enthousiast bestuur, samen met de voorzitter en de secretaris. Je zorgt dat we onze activiteiten en lezingen, filmavonden en cursussen kunnen organiseren binnen een helder en gezond financieel kader. Je bent degene die de cijfers begrijpt en deze vertaalt naar wat er mogelijk is.

Wat ga je doen?

Je beheert de financiën en stelt samen met het team de begroting en jaarrekening op.

Je bewaakt het budget voor activiteiten en denkt mee over nieuwe plannen

Je betaalt rekeningen en houdt contact met het landelijk bureau over financiële zaken.

Je ondersteunt het bestuur met financieel inzicht.

Wat bieden wij jou?

Een tijdsinzet van ongeveer 1,5 tot 2 uur per week.

Samenwerking in een vriendelijk, betrokken bestuur.

Professionele ondersteuning en budget vanuit het landelijk bureau.

Ruimte om zelf invulling te geven aan je rol.

Een kans om bij te dragen aan een humanistische gemeenschap in jouw directe omgeving.

Wie ben jij?

Je gelooft in humanistische waarden.

Je bent zorgvuldig en kunt goed met cijfers overweg.

Je vindt het leuk om te organiseren en samen te werken.

Voel jij je aangesproken door deze rol? We maken graag kennis met je. Je kunt mailne met de voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl Elly Weel.

Zet vandaag de eerste stap. Doe mee en help ons het humanisme lokaal te versterken!

Maak het verschil. Sluit je aan.

Word

bestuurslid communicatie bij de afdeling Fryslân

van het Humanistisch Verbond

Krijg jij energie van het delen van verhalen en het verbinden van mensen? Vind je het leuk om nieuwsbrieven te maken, mensen met je teksten te motiveren, te inspireren en de lokale website actueel te houden? Dan is deze rol iets voor jou.

Als bestuurslid communicatie werk je samen met de voorzitter, secretaris en penningmeester aan een zichtbare en levendige vereniging in de regio. Jij zorgt dat onze activiteiten en humanistische waarden goed onder de aandacht komen. Je maakt de e-mailniewsbrief, beheert de website en denkt mee over nieuwe digitale kanalen zoals sociale media.

Je staat er niet alleen voor. Het landelijk bureau ondersteunt je en er is budget beschikbaar voor communicatie en promotie.

Tijdsinzet: ongeveer 1,5 tot 2 uur per week

Wat je krijgt: een creatief podium, nieuwe contacten en de kans om lokaal impact te maken

Spreekt dit je aan? Laat het ons weten.

voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl

**Jij kunt het verschil maken. Doe mee.
Maak humanisme zichtbaar.**

Tabee Kafee: oproep!

De dood is niet een van de favoriete onderwerpen op verjaardagen. Maar de dood is onlosmakelijk verbonden met het leven en ook een van de meest ingrijpende ervaringen in het leven. De behoefte om erover te praten is vanzelfsprekend groot. Wij willen binnen het Humanistisch Verbond ruimte scheppen voor het gesprek. Het Tabee Kafee is daarvoor een goede plek. Het is een ontmoetingsplaats waar mensen met elkaar in gesprek kunnen raken over wat hen bezighoudt rond de dood. Een ervaring, een verwachting, een wens. En dat alles bij een kop koffie en wat lekkers. Het is laagdrempelig; er is geen verplichting rond komen en bijdragen.

<https://www.humanistischverbond.nl/thema/laatste-levensfase/>

Wij zijn op zoek naar iemand die gastheer of gastvrouw zou willen zijn en/of moderator van het gesprek. De taak van de moderator is het stimuleren van het gesprek en ruimte te bieden, uitdrukkelijk niet het gesprek te leiden en vooraf structuur te bieden. Wij bieden (zo nodig) een korte opleiding en begeleiding. Er is een handboek aanwezig. Bij belangstelling kun je contact opnemen met ons secretariaat via

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

De leesclub Fryslân

Hij is er eindelijk: onze eigen leesclub. Een aantal enthousiaste leden heeft gereageerd op de oproep. De kennismaking in Leeuwarden is geweest en heeft geleid tot de eerste boekkeuze: 't Hooge Nest van Roxane van Iperen. We gaan er gemotiveerd en in alle vrijheid mee aan de slag en maken onderling afspraken over de werkwijze en het vervolg. We willen het overzichtelijk houden maar is nog ruimte voor enige aanwas van 1 à 2 personen. Ik laat het contact eerst maar even via mij lopen: 06 22958047 of voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl. Jan Wijbenga

Activiteiten starten in uw omgeving?

In samenwerking met Afdeling Fryslân worden er diverse activiteiten in verschillende plaatsen georganiseerd. In de agenda staan al wandelingen gespreksgroepen of leesgroep. Starten met een nieuwe activiteit bijvoorbeeld in uw eigen omgeving kan natuurlijk ook. Als u daarvoor een idee heeft en daaraan zelf wilt meewerken dan ondersteunen wij dat graag. Dan kunt u contact opnemen met Lieuwe Koldijk vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl

verwondering: een dialoog over (religieus) humanisme

*Wij nodigen u van harte uit voor een bijzondere ontmoeting op **18 oktober** tussen **humanisten en religieus-humanisten**. Een middag die in het teken staat van verbinding, verheldering en nieuwe inzichten.*

Programma

De bijeenkomst wordt ingeleid door [professor Hans Alma](#). Als expert op het gebied van zingeving en verbeelding neemt zij ons mee in haar visie op het thema. Haar lezing vormt mede de brandstof voor het tweede deel van de middag: het gesprek met elkaar.

Na de lezing gaan we in kleine groepjes uiteen. Aan de hand van prikkelende vragen onderzoeken we de raakvlakken en de spanning tussen onze verschillende perspectieven. Geen grootse debatten, maar persoonlijke uitwisseling en oprechte nieuwsgierigheid.

Praktische informatie:

Spreker: Prof. dr. Hans Alma

Vorm: Lezing gevolgd door dialoogtafels

Voor: iedereen die zich herkent in het (religieus) humanisme of daar meer over wil ontdekken.

Plaats: de ontmoetingsplaats van het Apostolisch Genootschap in Groningen, Vestdijklaan 2, zondag 18 oktober, 14-17 uur.

Kom langs, denk mee en laat u inspireren door de kracht van de ontmoeting. Samen verkennen we wat het betekent om vandaag de dag humanist te zijn.

Aanmelden.

In verband met de beperkte zaalruimte is het wel nodig dat u zich aanmeldt. Dat kan op <https://hvg groningen.nl/aanmelden/e/hansalma> Zou u zo vriendelijk willen zijn om in het toelichtingsveld te vermelden of u van een verwante organisatie lid bent dan wel een specifieke interesse heeft?

HUMANISTISCH VERBOND 80 JAAR

Dicht bij jezelf,
dicht bij de ander

Humanifestwandeling Groningen – Wereldhumanismedag

Op 21 juni – Wereldhumanismedag – vieren we iets bijzonders: 80 jaar Humanistisch Verbond.

Al tachtig jaar bouwen humanisten samen aan een samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn én we naar elkaar omkijken. Onder het motto ***dicht bij jezelf, dicht bij de ander*** nodigen wij je van harte uit om dit jubileum met ons te vieren.

We beginnen de dag met koffie, thee en een korte feestelijke opening. Een moment om elkaar te ontmoeten, stil te staan bij wat humanisme vandaag betekent en vooruit te kijken naar de toekomst.

De eerste Camino van Vrijheid in Groningen

Daarna gaan we met elkaar wandelen langs plekken waar denkers en doeners leefden die oefenden in vrijheid, moed en menselijkheid. Sommigen betaalden een hoge prijs voor hun overtuigingen. Wat dreef hen? En wat vragen hun idealen vandaag van ons?

Terwijl we wandelen, staan we stil bij deze vragen - hoe blijven we dicht bij onszelf én dicht bij de ander? Loop mee, denk mee en vier samen met ons Wereldhumanismedag en 80 jaar Humanistisch Verbond.

Lunch & Humanistische Pubquiz

We sluiten de dag af met een gezamenlijke lunch en een gezellige humanistische pubquiz.

Datum: 21 juni

Tijd: 11:00 – 14:30 (inloop vanaf 10:30)

Plaats: Humanistisch Centrum Groningen

Kosten: Gratis

Iedereen is welkom — leden, belangstellenden en nieuwsgierige voorbijgangers.

Laten we samen vieren wat humanisme al 80 jaar doet: ruimte maken voor wie jij bent en aandacht hebben voor de ander.

Ter herinnering: Jeannette Stavenga
1940-2026

Zelf denken, sámen leven

Het was ons al opgevallen dat Doekele op de laatste Algemene Ledenvergadering van onze afdeling zonder Jeannette was gekomen én ook na afloop niet bleef om nog wat te drinken. Daar moest een belangrijke reden voor zijn, Jeannette en haar man ontbraken nooit op de ALV. Ze was er immers met een onderbreking van een paar jaar 16 jaar lang voorzitter van geweest. Een paar weken later, 29 april jl. ontvingen we bericht dat ze die ochtend was overleden.

Omdat Jeanette binnen het Humanistische Verbond van begin af aan tot de categorie leden behoorde met uitgesproken opvattingen over het humanisme, heb ik haar mogen interviewen voor de eenmalige magazine uitgave van HV regio Noord, ter viering van ons 75-jarig jubileum. Aan dat bezoek bij haar thuis heb ik behalve een goed gesprek en een verslag ook een mooie herinnering overgehouden.

Dat begon al met de constatering dat Jeannette zich met een verzameling HV-paperassen en -artikelen goed had voorbereid op die ontmoeting en ik durf wel zeggen: onbekommerd en trots vertelde over de jaren dat ze voorzitter van onze afdeling was geweest.

Maar voordat ik daar wat over schrijf moet ik eerst vertellen hoe Jeannette, die niet van huis uit het humanisme toegedaan was, tot deze levensbeschouwing kwam.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw, zaten haar kinderen op de basisschool en kregen daar Humanistische Vormingsonderwijs en levensbeschouwing. In die tijd werkte ze zelf ook in het onderwijs en daarnaast studeerde ze pedagogie. Voor haar gevoel kwamen daardoor een aantal dingen samen die haar interesse voor óók de onderliggende opvattingen van opvoedkunde en het humanisme behelsden. Ze werd in 1983 lid van het HV en 3 jaar later van

de werkgroep HVO (Humanistisch Vormingsonderwijs). Overigens was er iets anders wat voor haar echt de doorslag gaf naar het humanistische gedachtengoed en het lidmaatschap van het HV.

In 1978 was er een familie bij hen in de straat komen wonen die net als zij een hond hadden. Tijdens de gezamenlijke wandelingen van Jeannette en haar buurvrouw met de honden ontstond er, behalve een innige vriendschap ook de herkenning van een gezamenlijke levensopvatting, die haar vriendin humanisme noemde en praktiseerde en Jeannette zich na verloop van tijd ook eigen maakte.

Ze las, of beter gezegd bestudeerde toen net als de jaren daarna het humanisme en ontdekte dat de kernwaarden en grondslagen die Jaap van Praag in zijn oprichtingsrede in 1946 al noemde haar pasten als een jas die ze al jaren droeg. Ze beseftte dat je het met je menselijk vermogens moet doen en dat er niet iets daarbuiten is dat je stuurt, laat staan dat je daar verantwoording aan zou moeten afleggen. Het werd de opmaat naar jarenlang het humanisme bestuderen en beleven.

Achteraf kunnen we concluderen dat Van Praags uitspraak: “je hebt met elkaar van doen en moet dus samenwerken” voor Jeannette de leidraad in al haar activiteiten in het HV en daarbuiten is geweest. Ze had persoonlijk ervaren dat het werkte; je kon over van alles van mening verschillen, maar de basis was duidelijk: “je moest er samen uitkomen.” Er werden heftige discussies gevoerd in de diverse door haar opgerichte discussiegroepen, zoals bijvoorbeeld het Platform Religie en Levensbeschouwing én, het knetterde ook wel eens. “Het waren roerige tijden: er werd landelijk gereorganiseerd, er moesten nieuwe beleidsplannen worden opgesteld, we waren echt geweldig ambitieus,” vertelde ze met zichtbaar plezier die goede herinneringen ophalend. Voorbeeld daarvan was hoe ze zich voelde als ze zich op weg naar het Humanistisch Centrum al verheugde op de bijeenkomst daar en terwijl ze de deur van het slot draaide, als het ware haar “tweede thuis” betrad. En dat zegt veel over haar, want tijdens de uitvaartplechtigheid vertelden Doekele, en haar zoons en kleindochters op ontroerende wijze wat zij voor hen had betekend; dat was veel, heel veel. Ze was ook in haar “eerste thuis” volop in de weer om haar en hun leven op humanistische leest te schoeien onder haar favoriete motto: “zelf denken, samen leven.” Het motto dat de balans wil benadrukken tussen individuele vrijheid en sociale verantwoordelijkheid.

Nu heb ik al twee keer een plek genoemd waar Jeannette zich goed thuis voelde, dan kan niet onvermeld blijven dat ze me tijdens het bovengenoemde interview tenslotte vertelde over haar toenemende belangstelling voor de principes van de permacultuur en haar pogingen om van haar eigen tuin een permacultuurtuin te maken. Conclusie: het is haar in de laatste jaren van haar leven ook nog gelukt een ecohumanist te worden. Eén van haar zoons vertelde dat hij en zijn moeder op één van de laatste dagen van haar leven nog een rondje door de tuin maakten en hij op haar aanwijzingen de braamstruiken moest snoeien. Het bleek een afscheid van haar “derde thuis,” haar tuin.

Herman Kassenberg
Groningen

HUMANISTISCH CAFÉ GRONINGEN

Het Humanistisch Café biedt een open en uitnodigende plek voor gesprekken over zingeving, waarin ruimte is voor het persoonlijke verhaal. Zonder oordeel gaan we in dialoog en stellen we elkaar vragen die helpen om samen te reflecteren. Soms werken we met een spreker of prikkelende materialen om het gesprek op gang te brengen. Ook is er ruimte voor gezelligheid en kunstzinnige bijdragen. Iedereen die openstaat voor andere perspectieven is welkom.

Verslag: Ivo Hengst

TERUGBLIK

De afgelopen maanden was het vrij rustig rondom het Humanistisch Café. Een bijeenkomst, over het moedige verzet van vrouwen in Iran, kon niet doorgaan in verband met de oorlog die daar uitbrak. Rond de deadline van deze Schakel hadden we onder leiding van Yotka Kroeze een kunstgesprek. Yotka legt tijdens zo'n gesprek uit hoe je kunst kunt interpreteren hoe je aan de hand van kunst kunt leren over jezelf en de ander.

Enkele bijeenkomsten die eind vorig jaar niet door konden gaan wegens gladheid of ziekte hebben we ingehaald. De ene betrof een verdiepende workshop van Christiaan Zandt over geweldloze communicatie en zelfempathie. De grote belangstelling (ruim twintig deelnemers) en de enthousiaste ontvangst maakt dat het thema geweldloze communicatie zeker een vervolg krijgt. De andere was een 'levensvraag'-avond rond de vraag 'Wat heb je nodig om te groeien?' Ik begon met een inleiding aan de hand van het werk van Carl Rogers waarna we met elkaar in gesprek gingen over onze eigen persoonlijke groei. Hieronder een ingekorte versie van de inleiding.

Mensgerichte groei

Carl Rogers (1902–1987) geldt als een van de invloedrijkste psychotherapeuten van de twintigste eeuw. Als grondlegger van de humanistische psychologie introduceerde hij een 'derde weg' naast de psychoanalyse en het behaviorisme. Waar deze stromingen zich vooral richtten op stoornissen en gedrag, legde Rogers de nadruk op persoonlijke groei en het realiseren van menselijk potentieel.

Rogers' levensverhaal helpt zijn visie te begrijpen. Hij groeide op in een streng religieus, enigszins geïsoleerd gezin. Al op jonge leeftijd was hij introspectief en gericht op studie. Tijdens zijn studententijd begon hij de opvattingen van zijn ouders kritisch te bevragen. Internationale ervaringen, zoals een reis naar China, maakten hem bewust van de relativiteit van overtuigingen. Hoewel hij aanvankelijk predikant wilde worden, koos hij uiteindelijk voor de psychologie, omdat hij vrij wilde kunnen denken en bijdragen aan de ontwikkeling van mensen zonder dogmatische kaders. In zijn werk raakte Rogers teleurgesteld in de heersende therapeutische methoden, die hij te sturend vond. Hij ontwikkelde daarom de cliëntgerichte therapie, waarin niet de therapeut maar de cliënt centraal staat. Hij introduceerde ook de term 'cliënt' in plaats van 'patiënt', om gelijkwaardigheid te benadrukken. Volgens Rogers bezit ieder mens een aangeboren neiging tot groei. Psychische problemen ontstaan wanneer het zelfbeeld en het ideale zelf te ver uit elkaar liggen. Therapie is er dan op gericht deze kloof te verkleinen en meer 'congruentie' te bereiken: dichter bij jezelf zijn.

De kracht van Rogers' benadering ligt in drie kernvoorwaarden: empathie (je werkelijk begrepen voelen), onvoorwaardelijke acceptatie (geaccepteerd worden zonder oordeel) en echtheid (de authentieke aanwezigheid van de therapeut). Vooral echtheid betekent dat de hulpverlener zichzelf is en geen professionele façade opzet. Daarmee ontstaat een veilige ruimte waarin cliënten zich kunnen ontwikkelen.

Hoewel Rogers dacht dat deze houding voor iedereen voldoende zou zijn, bleek dat in de praktijk genuanceerder. Toch vormen zijn principes nog steeds de basis voor veel behandelvormen. Ze dragen bij aan vertrouwen, veiligheid en ruimte voor groei.

Rogers' inzichten reiken verder dan therapie alleen. Hij benadrukte onder andere het belang van zelfacceptatie, het openstaan voor ervaringen en het werkelijk proberen te begrijpen van anderen. Groei begint volgens hem bij authenticiteit: niet doen alsof, maar jezelf zijn. Paradoxaal genoeg ontstaat juist door zelfacceptatie verandering.

Zijn visie is te vertalen naar eenvoudige maar krachtige gesprekshoudingen: luister meer dan je praat, erken emoties, vermijd het bagatelliseren van problemen, durf eigen ervaringen te delen, vrees stiltes niet en wees oprecht.

VOLGEND SEIZOEN

Tijdens ons traditionele, jaarlijkse brainstormweekend op Schiermonnikoog hebben we plannen voor het nieuwe seizoen gemaakt. We zijn begonnen met dit weekend in de laatste jaren van onze Jonge Humanistentijd en zetten het voort omdat het goed bevalt. Naast het genieten van de buitenlucht, het fietsen over het eiland, het strandwandelen, vogels kijken en lekker eten en drinken maken we wel degelijk ook nog concrete plannen.

Ter inspiratie lazen we elke ochtend bij het ontbijt een stukje uit 'Grondslagen van humanisme' van Jaap van Praag. Hoewel vijftig jaar oud, klinken de woorden, over onder andere de uitdagingen van technologische revolutie, uitputting van grondstoffen en milieubederf, en het zoeken naar identiteit in een vervreemde wereld nog steeds actueel. Daarnaast bood een boek van Elke Wiss ('En ze filosofeerden nog lang en gelukkig') ideeën over hoe je aan de hand van verhalen en sprookjes gesprekken meer filosofisch kunt weergeven.

Ontbijtje met Van Praag

We merken steeds meer dat de combinatie van een jong gezin en/of werk met sociale activiteiten en andere hobby's het lastig maakt om het Humanistisch Café actief te houden. Daarom hebben we ervoor gekozen om het iets overzichtelijker voor onszelf te houden. We organiseren liever minder bijeenkomsten die we goed kunnen voorbereiden dan meer bijeenkomsten waarvoor telkens op het laatste moment haastig van alles geregeld moet worden.

We hebben een achttal bijeenkomsten ingepland. Als er gelegenheid komt om de bijeenkomst over de moedige vrouwen in Iran in te halen, komt deze er nog bij. Christiaan Zandt, een ervaren trainer en mediator die al twintig jaar actief is met Geweldloze (of verbindende) Communicatie (NVC) is

inmiddels onze 'huisgoeroe' op het vlak van NVC. Hij heeft de afgelopen jaren een ruim aantal interactieve workshops gegeven in het Humanistisch Café (en daarvóór aan de jonge humanisten) en we merken dat de belangstelling groot blijft én dat ze steevast positief ontvangen worden. Daarom komt hij komend jaar maar liefst vier keer langs. Twee keer voor een **introductieworkshop over Geweldloze Communicatie**, waarin hij de basis toelicht en je laagdrempelig laat oefenen. Verder geeft hij twee **verdiepende workshops**. Tijdens deze workshops staat (steeds een ander) thema centraal en oefenen we verder met elkaar. De verdiepende workshops verschillen dus van inhoud, ook ten opzichte van de eerder gegeven verdiepende workshops zodat je gerust meerdere hiervan kan volgen. Wat externe sprekers betreft zijn we ook in overleg met iemand over een **interactieve lezing** over dierenrechten in februari. De mens staat centraal in het humanisme maar dit betekent niet dat we geen morele verantwoordelijkheid hebben voor dieren en de natuur in het algemeen.

Verder putten we uit beproefde formats uit onze Jonge Humanistentijd. In september openen we het seizoen met **De Zomeravondfilosofen**, een avond waarop we licht filosofische vragen met elkaar bespreken. Tot nu toe hebben we hiertoe verschillende spelvormen gebruikt. Deze keer kiezen we mogelijk (deels) een andere vorm, misschien wel iets met sprookjes, geïnspireerd door Elke Wiss. Het andere format is **'Zin' in Muziek** waarmee we het Café in 2027 willen openen. Tijdens deze avond bespreken we met elkaar hoe muziek kan bijdragen aan zingeving, hoe het bijvoorbeeld kan troosten of verbinden. Uiteraard laten we dan ook liedjes aan elkaar horen die een persoonlijke betekenis hebben.

Een relatief nieuw format, ontstaan in de tijd van het Humanistisch Café is dat van de **Levensvraag** waarin ik aan de hand van een vraag een korte introductie geef over een humanistisch denker waarna we met elkaar in gesprek gaan over de vraag en persoonlijke ervaringen inbrengen. Tijdens eerdere edities kwamen Erich Fromm en Carl Rogers voorbij. We zullen zien wie in mei 2027 aan bod komt.

11 september 2026	De Zomeravondfilosofen
7 oktober 2026	Workshop Geweldloze Communicatie
25 november 2026	Verdiepende workshop Geweldloze Communicatie
15 januari 2027	„Zin' in Muziek

Februari 2027	Interactieve lezing over dierenrechten
11 maart 2027	Workshop Geweldloze Communicatie
15 april 2027	Verdiepende workshop Geweldloze Communicatie
14 mei 2027	Levensvraag

Alle bijeenkomsten zijn in het **Humanistisch Centrum**, starten om **20.00 uur** (inloop vanaf 19.45 uur) en duren tot ongeveer 21.30 uur. Na afloop is er ruimte om na te praten.

CONTACT info@humanistischcafe groningen.nl

Camino van Vrijheid Groningen

4 oktober 2026

Dit jaar bestaat het HV 80 jaar. Daarom organiseert afdeling Groningen een stadswandeling door het oude centrum van Groningen. We gaan langs plekken waar denkers en doeners leefden die oefenden in vrijheid, moed en menselijkheid. Sommigen betaalden een hoge prijs voor hun overtuigingen. Wat dreef hen? En wat vragen hun idealen vandaag van ons?

Terwijl we wandelen, staan we stil bij deze vragen - hoe blijven we dicht bij onszelf én dicht bij de ander? Loop mee, denk mee en vier samen met ons 80 jaar Humanistisch Verbond.

Deze stadswandeling wordt onderdeel van de Camino van Vrijheid, een humanistisch langeafstandswandelpad door Nederland, dat momenteel door het HV ontwikkeld wordt. Voor meer informatie over het hele project, zie caminovanvrijheid.nl

ZINDAG

Zindag

Op Zindag komen we samen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn. Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek en dialoog. Zindag is ook de Groningse Sunday Assembly.

Loslaten (verslag Ivo)

Zonder onderbreking van de seizoensvieringen van maart en september zit er weer meer regelmaat in de Zindagen. Vijf laatste zondagen van de maand was er dit jaar al de kans om gezamenlijk het leven te vieren aan de hand van een thema dat voor iedereen toepasbaar kan zijn. Nadat de opkomst vorig jaar wat terugliep, neemt deze dit jaar weer toe. In januari waren we, mede door de gladheid, nog met een compact gezelschap. In de daaropvolgende maanden zaten we weer boven de twintig deelnemers met de thema's *moed, ruimte en loslaten*. Loslaten deden we zelfs met dertig deelnemers.

Marijke zag een mooie gelegenheid om te vertellen welke lessen de Stoïcijnen voor ons hebben over loslaten. Ze haalde Marcus Aurelius aan en citeerde uit zijn 'Meditaties'. Van Epictetus werkte ze een ABCDE-oefening uit die kan helpen om je eigen belemmerende gedachten over een situatie uit te dagen en te vervangen door een realistische, helpende gedachte.

Verhalenverteller Engbert bracht – naast mooie harpmuziek – op zijn vertrouwde wijze Belcampo's verhaal 'De Houthakker' waarin het waarden van wat je hebt uiteindelijk betekenisvoller lijkt dan gaan voor goud. Remco voerde een mooie, aan loslaten gekoppelde, geleide meditatie uit die hij leerde van Boeddhistische monniken.

Uiteraard ontbraken de vaste onderdelen van Zindag niet: de audiovisuele aftrap met afbeeldingen van associaties met de term loslaten, op muziek uit Frozen; het filosofisch speeddaten waarin we onder andere met elkaar uitwisselden wat we wel en niet los kunnen laten; de muziek (Welmer en ik

speelden een nummer van Saybia: 'I surrender myself into the arms of a beautiful stranger' en Anda en ik sloten af met de meezinger 'Let is Be' van The Beatles). Ook de onvermijdelijke taart werd niet overgeslagen.

Volgende Zindagen

Bij het verschijnen van deze Schakel is er in mei ook een Zindag over Vertrouwen geweest. Na de zomer zijn we terug op de laatste zondag van de maand dus op **27 september**, **25 oktober** en **29 november**. De thema's zullen later aangekondigd worden in de nieuwsbrief en op

<https://zindag050.nl>

De bijeenkomsten staan open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan! We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!

Aanvang: 11:00 uur. Inloop vanaf 10:30 uur.

Aanmelden is niet nodig.

Contact

Wil je een thema aandragen of zelf iets inbrengen? Je kunt ons mailen via info@zindag050.nl

Van het bestuur DRENTHÉ

Tijdens de algemene ledenvergadering in april stelden we vast dat de vijf beleidsdoelstellingen uit het Meerjarenbeleidsplan 2022-2027 '*Samen je eigen weg bepalen*' eind 2025 al als behaald kunnen worden beschouwd (zie [hier](#) op de website *). De vergadering besloot de komende jaren de landelijke MJBП-thema's zo goed mogelijk te volgen en daarover verslag te leggen in relatie tot het landelijk programma. Het verslag van de ALV is [hier](#) op de website te lezen **).

In 2025/26 waren ongeveer dertig leden actief betrokken bij de organisatie van HV-Drenthe-activiteiten, en ook voor 2027 worden er al activiteiten gepland.

Door deze grote ledenbetrokkenheid zijn de bestuurstaken lichter geworden. Daarom is besloten dat een afdelingsbestuur van drie in plaats van vijf leden volstaat, zolang deze ontwikkeling aanhoudt.

Het bestuur van HV-Drenthe bestaat inmiddels al anderhalf jaar uit twee leden: Henk van der Zijden (penningmeester, webmaster en trekker van de landelijke werkgroep Ecohumanisme) en Marlon (secretaris, waarnemend voorzitter en verantwoordelijk voor ledencontact en communicatie, waaronder *De Schakel* en de Nieuwsbrieven).

De afgelopen maanden hebben we gemerkt hoe kwetsbaar een bestuur van twee personen is. Daarom zoeken we dringend versterking met één extra bestuurslid.

De taken kunnen we in overleg verdelen en bestuursvergaderingen kunnen grotendeels digitaal plaatsvinden via Zoom, Signal en e-mail. Uit ervaring weten we dat maandelijkse vergaderingen niet nodig zijn, zeker nu veel leden bereid zijn bijeenkomsten en activiteiten te organiseren.

Heb je zelf belangstelling, of ken je iemand die mogelijk interesse heeft?

Neem dan gerust contact met ons op via: Marlon Busstra: 06 13200785 of via de mail: secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl

*) <https://drenthe.humanistischverbond.nl/over-de-afdeling/>

**) <https://drenthe.humanistischverbond.nl/concept-verslag-alv-2026/>

Henk van der Zijden; penningmeester, Marlon Busstra; secretaris

Leesclub *HW* in Hoogeveen

Lees je graag? Of wil je weer meer gaan lezen?

Meld je dan aan bij onze leesclub. Door omstandigheden zijn een paar leden gestopt. Daarom is er sinds kort er plaats voor enkele nieuwe leden. Elke deelnemer stelt een boek voor en leidt de bespreking ervan. De boeken zijn via de bibliotheek voor alle leden lid beschikbaar. We komen om de zes weken bij elkaar in de huiskamer van een van de deelnemers. Aan het eind van het seizoen, in juli, hebben we een gezamenlijke lunch met tijd om een korte tekst of gedicht in te brengen en te bespreken. Het seizoen start in september. Onze leesclub bestaat op dit moment uit vijf vrouwen. Iedereen is welkom.

Lijkt het je wat? **Bel dan met Afke de Vries-Miedema, telefoon 06 4024 6229 voor meer informatie.**

Gespreksgroep *Hoogeveen e.o.*

Op 3 mei jl. werd seizoen '25/'26 afgesloten met een luchtige inbreng waarvoor geen artikel of voorbereiding nodig was en tóch de tongen losmaakte! Voorafgaande was er o.a. een interessante bijeenkomst over effectief altruïsme. Dit n.a.v. een krantenartikel waarin diverse gedachten-experimenten werden beschreven in een discussie tussen twee bekende moraalfilosofen. Een “gewetens” vraag van hen was bijvoorbeeld: Waarom zou je in het Westen een blindengeleidehond trainen als je voor hetzelfde geld (ongeveer 40.000 euro) honderden mensen in ontwikkelingslanden kunt genezen van blindheid? Kom daar maar eens uit!

In het komende seizoen hopen we weer met een betrokken groepje mensen om tafel te zitten waarbij belangstellenden altijd welkom zijn!

Geplande data voor a.s. bijeenkomsten zijn de zondagen 27 sept.'26, 1 nov.'26, 6 dec.'26, 31 jan.'27, 7 maart'27 en 25 april '27.

De koffie/thee staat om 10.30 uur klaar in het Jannes van der Sleedenhuis, Valkenlaan 5 te Hoogeveen.

Voor meer info kun je bellen met Elza Craanen, tel.nr.0681204484 of mailen naar e.craanen@telfort.nl

HUMANISTISCH VERBOND

VERTELCONCERT

80 JAAR

Dicht bij jezelf,
dicht bij de ander

Van harte gefeliciteerd HV-leden! Het Humanistisch Verbond bestaat 80 jaar. Dat gaan we ook in Drenthe vieren, op 21 juni, Wereldhumanismedag.

Al acht decennia lang bouwen we als Humanistisch Verbond aan een samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn én waarin we naar elkaar omkijken.

“Stilstaan waar alles doordendert. Het gesprek kiezen waar muren lonken. Zachter worden wanneer de wereld verhardt. Niet weggijken, maar dichtbij blijven”.

Humanistisch Verbond Drenthe nodigt mensen uit om extra dichtbij te komen. Laat je verrassen door een bijzondere combinatie van muziek en filosofie. In een uniek vertelconcert van **Floor Wittink** worden verhalen van Toon Tellegen en muziek van onder meer Schubert, Bach en Ravel gecombineerd. Zichzelf begeleidend op piano en saxofoon speelt en vertelt Floor enkele van de 214 intieme, filosofische en soms absurdistische verhalen over de mier en andere dieren uit het gelijknamige boek van deze schrijver, arts en dichter. Muziek in combinatie

Floor Wittink Misschien wisten zij alles

DRENTHÉ

Floor Wittink

vertelling, piano, saxofoon

Misschien wisten zij alles

met de vertellingen vormen een subtiele eenheid, die ontroert en die je laat wegdromen.

Muziek heeft een verbindende en verstillende kracht. Daarom gaan we na het concert met elkaar in gesprek over de vraag van Robbert Bodegraven bij 80 jaar Humanisme: “Hoe houden we de moed om samen te leven, om onze menselijkheid te bewaren? Hoe doe je dat als denker en hoe als doener?”

“Je kunt met alles beginnen en ophouden:

eten, slapen, lezen, vechten, verliefd zijn... Maar niet met denken.” (Bron: Toon Tellegen).

Datum: 21 juni 2026

Locatie: Bonifatiuskerk Vries en in het bijbehorende

Ontmoetingshuis

Oude Rijksweg 2 9481 BD VRIES

Aanvang: 13.30 uur, ontvangst met koffie/thee en taart, in het Ontmoetingshuis naast de kerk

Start programma: 14.00 uur

Einde programma: 16.30 uur

Het Humanistisch Verbond Drenthe, biedt iedereen tegen gereduceerd tarief aan het vertelconcert bij te wonen. Aanmelden voor leden en voor niet-HV-leden kan via: [Margreet Riemersma](mailto:Margreet.Riemersma,2015marriem@gmail.com), 2015marriem@gmail.com.

De activiteitencommissie HV Drenthe

HV-café

We starten altijd met koffie/thee. Een gespreksleider probeert het groeps gesprek te begeleiden. Een thema kan in de openingsronde ingebracht worden. Soms is dat van persoonlijke aard: wat houdt me bezig, hoe verhouden we ons tot elkaar of een persoonlijk verhaal. Het kan ook een maatschappelijk/filosofisch/politiek onderwerp zijn naar aanleiding van een krantenartikel.

De gespreksleider kan zelf een onderwerp hebben voorbereid. Dat kan dan tijdens de hele of een deel van de bijeenkomst besproken worden. Ook een deelnemer kan een onderwerp voorstellen aan de Activiteitencommissie. Eventueel wordt de informatie vooraf rondgestuurd.

Zin om deel te nemen aan de levendige gesprekken tijdens het café? Wees welkom!

HV Café elke tweede woensdag van de maand.

Aanvang: 10.30 uur tot 12.00 uur.

Op 11 maart, 8 april, 13 mei en 10 juni 2026.

Na afloop kan er gezamenlijk geluncht worden in het eetcafé van Beeworkz-Hippe Kringloop op de begane grond.

Locatie: Humanitas - De Werkwereld-Verzamelgebouw – eerste verdieping, Brunelstraat 77 Assen.

Wandelen werkwijze

Aanvang: 10.30 uur , Afstand: 6 á 8 km is gebruikelijk.

De wandelingen zijn toegankelijk voor leden én niet-leden. Deelname is gratis. Consumpties zijn voor eigen rekening. Aanmelden is niet nodig. Als er na afloop van de wandeling

geluncht wordt, dan graag de organisator laten weten of je aan wilt schuiven.

Bij twijfel vanwege de weersomstandigheden, kun je voor de zekerheid vóór vertrek mailen (dus vóór 10.00 uur). Bellen kan ook met degene die de wandeling organiseert.

Hou de Nieuwsbrief in de gaten i.v.m. eventuele aanpassingen van de wandelingen, zoals bij begaanbaarheid van de paden.

Wil je een wandeling organiseren?

Laat het ons, de Activiteiten Commissie, weten. We hebben nog een paar handige tips voor degenen die een wandeling willen organiseren. Deze sturen we toe via de mail.

Zondag 14 juni Wandeling Vosbergen

Aanvang: 10.30 uur.

Verzamelpunt: Parkeerplaats van de Begraafplaats De Duinen.

Adres: aan de kruising Weeakkerweg 1; Eelde

Let op: de parkeerplaats is toegankelijk via de verharde weg. (De begraafplaats ligt aan het deel onverharde weg, dan ben je te ver)

Afstand: ±8 km

Bijzonderheid: Een uniek wandelgebied vol afwisseling; bos met slingerende paden, langs vijvers en bijzondere bomen, maar ook rechte statige beukenlanen of doorkijkjes over open velden. Midden op het landgoed pronkt Villa Vosbergen, dat een museum voor muziekinstrumenten herbergt en een koffie- en theeschenkerij.

Nazit: In het centrum van Eelde, met de auto, een minuut of 3 rijden. Grand Café "Oer" Hoofdweg 83, parkeerplaats op plein ertegenover.

Organisatie: Caroline de Vroomen, 06-33951376 e-mail:

caroline.devroomen@gmail.com

Zondag 19 juli Meesterlijke Wandeling Bovensmilde

Aanvang: 10.30 uur

Verzamelpunt: Meesterswijk 15 Bovensmilde

Afstand: 5 á 7 km; we kunnen de route variëren

Bijzonderheden: We wandelen tussen de landerijen van Bovensmilde, langs de net door Natuurmonumenten aangelegde foerageergebieden voor de trekvogels, die hier in het najaar even aansterken èn langs het Fochteloërveen. Als we heel stil kunnen zijn en geluk hebben zien we wellicht nog wat kraanvogels.

Nazit: Bij Jellie en Wim thuis, Meesterswijk 9, 9421 TJ Bovensmilde

Organisatie: Wim Hanraads; 06 11 59 37 e-mail: whanraads@gmail.com

Graag deze keer even aangeven dat je/ jullie komen via de mail. Dit i.v.m. de catering.

Zondag 16 augustus in Westerbork

Aanvang: 10.30

Verzamelpunt: parkeerterrein
achterzijde bij De Turfsteker
Hoofdstraat 48 Westerbork
Afstand: ong. 7 km.

Bijzonderheden: We wandelen
door het Reijntjesbos en heide,
komen tevens langs de
IJzertijdboerderij.

Nazit: als boven.

Organisatie: Letty de Graaf; 06
42278650 e-mail: degraafaletta@gmail.com

Wandeling augustus

Zondag 27 september in Oudemolen

Aanvang: 10.30 uur

Verzamelpunt: Molensteeg 2 Oudemolen
Afstand: 7 km

Bijzonderheden: Boswachterspad Oudemolense Diep. Gevarieerde route door eeuwenoude stroomdallandschap. Afwisselend lopen we door bos-, heide- en weidelandschappen. We zien onderweg mooie boerderijen, grafheuvels en komen langs korenmolen De Zwaluw. De wandeling gaat ook over een paar lange vlonderpaden.

Nazit: Herberg de Fazant, Hoofdweg 118, Oudemolen

Organisatie : Paula Bosch; 06-17172076 e-mail : paula.bosch04@gmail.com

Eten met gespreksstof

Eten ván en eten mét elkaar/ Eten wat de pot schaft Twee mogelijkheden:

- 1) De gastheer/gastvrouw zorgt voor de ruimte en voor koffie, thee, water, sap en wat hij/zij nog meer gepast vindt. Of
- 2) De bezoekers nemen iets mee wat ze gemaakt of gekocht hebben èn waar eenieder van mag eten. Of via een lopend buffet of in een bepaalde volgorde van voorgerecht tot en met nagerecht. Vooral medebepaald door de gastheer/vrouw.

Vrijdag 17 juli optie 1, dus de gastvrouwen verzorgen de maaltijd + drinken

Georganiseerd door Mirjam en Paula,

Bijzonderheden: vegetarische maaltijd.

Locatie: thuis bij Paula Bosch: Gersthullen 63 9403 WK Assen.

Tel: 06-17172076 e-mail: paula.bosch04@gmail.com

Inloop 17.30 aanvang 18.00 uur.

Maximaal 8 personen

Kosten: 10 euro

Opgeven voor 12 juli bij Paula. Geef eventuele allergieën graag door.

Excursie/bezoek aan Land van Ons

“Dennenhoeve” Beilerweg 26 in Hooghalen

Biologisch Dynamisch Pluimvee- en Landbouwbedrijf verbonden met “Land van ons”

Zaterdag 25 juli 10.00 – 12.00 uur

10.00 -10.30 Koffie/thee + inleiding van de boer/boerin Kees en Jolanda Sibbenga en een contactpersoon van “Land van ons”

10.30-11.00 Rondleiding kippenschuren en uitloopgebied

11.00-12.00 Rondleiding over 2 percelen met gewassen vlak bij de boerderij

12.00 afronding en gelegenheid om nog boerenproducten te kopen in het winkeltje.

Handig/gewenst om ook contant geld bij je te hebben.

Tip: meer informatie zie www.sijbenga.nl

Kosten 5,- euro p.p. vooraf te voldoen bij de penningmeester
Henk van der Zijden:

NL07TRIO0198432909 t.n.v. HV-
Drenthe o.v.v. Hooghalen

Opgave voor 20 juli bij Wim Roeleveld 06-51322851 of
roeleveld.wim@gmail.com

Uitnodiging Nazomer-treffen HV-Drenthe **20 september 2026 in Ruinen.**

Na de zomer starten wij ons programma weer met een feestelijk Nazomer-Treffen. Deze keer bezichtigen wij de 25 tuinen bij 'De Luie Tuinman' in Ruinen, na eerst van een lunch genoten te hebben bij het Wapen van Ruinen.

Programma:

12.00 uur: koffie en thee bij het Wapen van Ruinen
12.30 uur: vegetarisch lunchbuffet
14.00 uur: rijden naar de Luie Tuinman
14.15 uur: ontvangst de Luie Tuinman. Jan Nauta vertelt over het ontstaan en doel van de tuinen
14.25 uur: rondleiding door Jan door de 25 tuinen voor belangstellenden
16.00 uur: verzamelen op het terras voor koffie en thee met kruidkoek
16.30 uur: afsluiting.
De 25 tuinen: aan de rand van de boswachterij Ruinen kun je hier achter iedere haag en iedere tuinkamer een tuin met haar eigen verhaal en karakter verwachten.

Adressen: Grand café 't Wapen van Ruinen, Brink 17 7963 AA Ruinen.

De Luie Tuinman, Gijsselterweg 29 7963 PG Ruinen.

Opgave: uiterlijk 13 september bij Paula: 06 17172076; e-mail

paula.bosch04@gmail.com

Om kosten te drukken graag € 10,00 p.p. vóór 14 september overmaken naar de penningmeester.

Rekeningnummer: NL07TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV-Drenthe o.v.v. HV-treffen 20-9-26.

Wandeling juli

Wil jij ook een wandeling organiseren?

Hier onder leggen we de 'spelregels' uit!

Informatie voor de organisator en deelnemer van een wandeling.

Je kunt kiezen voor de 2^e of 3^e zondag van de maand.

- Aanvang: 10.30 uur
- Afstand: 6 á 8 km is gebruikelijk; s.v.p. geschatte aantal km vermelden, dan kunnen mensen dit mee laten wegen in hun beslissing om mee te wandelen.
- Eventueel iets aantrekkelijks van de wandeling vermelden of een handige tip als bijvoorbeeld erg drassig is.
- Verzamelpunt: de locatie met eventueel een sfeerfoto van dit punt of het wandelgebied; zo'n foto graag apart in een bijlage meesturen.
- Nazit: Dit kan hetzelfde zijn als de start, maar kan ook een horecagelegenheid zijn in de buurt. We drinken dan met elkaar koffie of thee en kunnen ook ervoor kiezen om met elkaar hier te lunchen.
- Organisatie: Naam, mailadres en 06-nummer, zodat mensen nog laat kunnen aan- of afmelden.

De wandelingen zijn toegankelijk voor leden én niet-leden. Deelname is gratis. Consumpties zijn voor eigen rekening. Aanmelden is niet nodig. Als er na afloop wordt geluncht, dan de organisator laten weten of je aan wil schuiven.

Bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kan je voor de zekerheid vóór vertrek mailen, graag vóór 10.00 uur. Bellen met de organisator kan ook.

Of Eten met gesprekstof?

Informatie voor Eten met Gesprekstof

Twee á drie keer per jaar. Twee mogelijkheden:

Optie 1) Gastvrouw/heer kookt alles zelf en vraagt een bijdrage van € 10-12,50 p.p. inclusief drinken.

Optie 2) Eten ván en mét elkaar. De gastheer/vrouw zorgt voor de ruimte, koffie, thee, water, sap en wat hij/zij nog meer gepast vindt.

De bezoekers nemen iets mee wat ze zelf gemaakt of gekocht hebben én waar eenieder van mag eten.

Gastvrouw/heer: naam

Tijd: inloop 17.45 uur

Aanvang: 18.00 uur

Kosten: € 10.00- €12.00 of géén

Locatie: *adres*

Aanmelden: naam organisator, telefoonnummer, emailadres.

Wil je een wandeling of eten met Gespreksstof organiseren? Laat het ons, weten.

We hebben nog een paar handige tips (ontstaan door ervaring) voor degene die een wandeling willen organiseren. Deze sturen wij je toe via de mail

Namens de Activiteitencommissie,

Paula Bosch;

e-mail: paulabosch04@gmail.com | tel: 06 17 17 20 76

De midterms in de Verenigde Staten zijn dit jaar op 3 november 2026.

Een spannend moment in hoe Amerika de volgende stap maakt. Houdt Trump stand? En zijn er al opvolgers in zicht? Hoe gaat het electoraat reageren op binnen- en buitenlandse ontwikkelingen? Welke effect heeft dit op de internationale verhoudingen en specifiek voor de verhoudingen tussen Europa en Amerika en Nederland en Amerika.

“James Kennedy, een vooraanstaande autoriteit op het gebied van politiek, geschiedenis en maatschappij, bekleedt de positie van hoogleraar geschiedenis aan zowel de Universiteit van Amsterdam als Utrecht University College. Met vijf boeken over Nederland en een wekelijkse column in Trouw, waarin hij zijn verrassende kijk op de Nederlandse samenleving deelt, heeft hij een onmiskenbare stempel gedrukt op het academisch landschap. In mei 2019 werd hij benoemd tot voorzitter van de commissie voor de herijking van de Canon van Nederland, wat zijn reputatie als een vooraanstaande stem in het historisch narratief van Nederland versterkte. Naast zijn academische en publicatieactiviteiten staat James Kennedy bekend om zijn dynamische en inspirerende presentaties,

waarbij hij diepgaande inzichten biedt over politiek, moraal, religie, maatschappelijke ontwikkelingen en economie. Zijn heldere uitleg en diepgaande kennis stimuleren het publiek om na te denken over de rol van Nederland in een steeds veranderende wereld.” ([Website van de spreker](#))
Wij zijn blij dat we in samenwerking met het filosofisch café de Verdieping de heer Kennedy op **vrijdag 20 november** mogen verwelkomen in Assen. Hij zal zijn licht op de nieuwe politieke verhoudingen doen schijnen in de grote Buningzaal in het warenhuis Vanderveen aan het koopmansplein. Reserveer de datum.

<https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/james-kennedy-komt-naar-assen/>

Boekbespreking Morele revolutie Rutger Bregman

In februari dit jaar verscheen het nieuwste boek van Rutger Bregman: *Morele revolutie*. Het is een bundeling van zijn radiolezingen die hij hield voor de BBC, de zogenaamde *Reith Lectures*. Waarin de Britse omroep prominente hedendaagse denkers uitnodigt om te reflecteren op de toestand van de wereld en de mens. Opmerkelijk aan deze publicatie is dat op de voorkant staat vermeld dat het om een ongecensureerde versie gaat. Dit omdat de BBC, die verantwoordelijk is voor het uitnodigen van de spreker, de eerste lezing heeft gecensureerd. Onder politieke druk vanuit het Witte Huis, schrapte de omroep de zin waarin Bregman Donald Trump omschrijft als 'de meest corrupte president in de Amerikaanse geschiedenis'. Deze publicatie deed dus al veel stof opwaaien.

Nu terug naar het boek, wat is Bregman zijn betoog? Hij valt meteen met de deur in huis. Als domineeszoon leerde hij lang geleden dat iedere goede preek bestaat uit drie delen. Deel één: ellende. Deel twee: verlossing. En deel drie: dankbaarheid. In zijn eerste deel draait het dan ook om ellende. De auteur, vooral bekend om zijn hoopvolle boeken over de goedheid van de mens, benoemt dat het vandaag de dag oneerlijk zou zijn om met een optimistische noot te beginnen. Om zijn betoog kracht bij te zetten verwijst hij naar een klassiek verhaal van het verval over de ondergang van Rome, een samenleving op dat moment vol van lafheid en corruptie. Alsof je een beschaving ziet wegrotten in *slow motion*.

Tweeduizend jaar later leven we in een tijd waarin miljardairs belasting ontduiken, politici vooral theater maken en mediabonzen rijk worden van leugens en haat. Immoreel en onserieus: dat zijn kenmerkendste eigenschappen van veel van de leiders van nu. Volgens hem een logische uitkomst van "the survival of the shameless". Uiteraard is niet alles hol. Er zijn uitzonderingen op de regel maar volgens Bregman hebben we een nieuw soort *morele ambitie* nodig, één die niet draait om status, geld of roem, maar om integriteit, moed en publieke dienstbaarheid. Daar is een nieuwe elite voor nodig die dingen op het spel durft te zetten. De geschiedenis laat volgens hem zien dat de wereld in tijden van crisis uitzonderlijk kneedbaar is. Ze zijn zowel gevaarlijk als kansrijk. Binnen een cultuur van verval kan een beweging voor

morele vernieuwing ontstaan. Dit maakt hij inzichtelijk door te verwijzen naar de Britse abolitionisten (Abolitionisme is het streven naar afschaffing van de slavernij). Een klein groepje rebellen die niet alleen de slavenhandel in het vizier nam maar stond voor iets groters: goedheid weer modieus maken. Aan het eind van zijn boek beschrijft hij op een hele mooie, persoonlijke manier zijn seculiere religie en hoe deze zich zijn verdere leven door heeft ontwikkeld. Hierin verwijst hij naar zijn 'intellectuele held' Bertrand Russel in de laatste, pregnante vraag: Wat is heilig? Dat antwoord is niet daarboven in de hemel te vinden, maar hier op aarde. In onze eigen menselijke natuur. Bregmans' jeugdige atheïsme is hij kwijtgeraakt en heeft plaatsgemaakt voor een dieperliggend agnosticisme. Geen onverschilligheid, maar ontzag voor hoeveel we niet weten.

Wat er volgens hem toe doet is niet waar mensen in geloven, maar wat ze dóén. In zijn lezingen heeft hij geprobeerd de geschiedenis te gebruiken als een kompas. Te laten zien hoe decadentie kan uitmonden in vernieuwing. Hoe morele revoluties plaatsvinden en hoe de toekomst afhangt van wat wij zelf heilig achten. De hele reeks is een overpeinzing geweest over determinisme en vrijheid, over noodzaak en toeval, over geschiedenis en daadkracht.

Auteur

Rutger Bregman (Renesse, 1988) is een Nederlands geschiedkundige, schrijver en opiniemaker. Zijn bekendste werk is *De meeste mensen deugen* en hij ziet het als zijn missie om zoveel mogelijk mensen te inspireren om het verschil te maken in de strijd tegen de grootste problemen van de wereld.

Bronvermelding

Rutger Bregman. Morele revolutie, de BBC Reith-lezingen. Foto auteur: Frank Ruiter. De Correspondent, 2026. ISBN 9789 4932 5478 7. Website:

<https://decorrespondent.nl/rutgerbregman>

Anne Tjerk Fokkens

(Lid Humanistisch Verbond, afdeling Drenthe)

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat.

Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden.

Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

0517 417799 HUB Fryslân

0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

<https://www.humanistischverbond.nl/humanistische-uitvaart/uitvaartbegeleiders/>

Op humanistischeuitvaart.nl vindt u alle informatie.

Voor Drenthe kunt u bellen met 0900-3302020

en voor Groningen met 0900-9005030.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben?

Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:

Postcode gebied 8441-9091

Jac.Konig@kpnmail.nl of [0653172732](tel:0653172732)

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 –

9296 sakevanderkloet@gmail.com of

[0650634629](tel:0650634629) [Palavergroep opstarten:](#)

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

Bijlenga Stichting

Marjoleine Beers

secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl
Mathilde Nomden regiobegeleider Groningen/Drenthe m.nomden@hvo.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Marcelle Mulder, 06 308 12 85

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen

Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl

Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

gvthuis.nl Groningen en Drenthe

geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Netwerk levensvragen Groningen

www.nvl.nu

Luisterend oor HV Drenthe

Anne Prins . 06 170 511 33:

Humanistische GV bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,
r.bouwhuis@dji.minjus.nl

06 5273 8062

locatie Esserheem 08807 37123

locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Maud van Hattum, PI Marwei, Leeuwarden

088 0742 633

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong

050-5252253 / 0620732179

Eva Boer 06 54 74 31 38

info@ditsidespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie

Johan Willem Frisokazerne, Assen

Wiebe Arts, 06-12967358

Noord HUMANITAS

Humanitas Eemsdelta

eemsdelta@humanitas.nl

06-47085208

Humanitas Groningen

Akerkhof zz 22, 9711 JB Groningen

mip.groningen@humanitas.nl

Humanitas Het Hogeland

afdeling.hoogeland@humanitas.nl

06-51325810

Humanitas Kanaalstreek & Westerwolde

kanaalstreek-westerwolde@humanitas.nl

06-30544218

Humanitas Midden-Groningen

midden-groningen@humanitas.nl

0598-383048

Humanitas Oldambt

oldambt@humanitas.nl

06-83185347

Humanitas Veendam & Pekela

veendam@humanitas.nl

06-13874104

Humanitas Westerkwartier

westerkwartier@humanitas.nl

06-26569680

Humanitas De Friese Meren

defriesemeren@humanitas.nl

06-24173306

Humanitas De Stellingwerven

destellingwerven@humanitas.nl

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl

06-12702911

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl

058-2666608

Humanitas Noordoost Friesland

no.friesland@humanitas.nl

06-57645319

Humanitas Noordwest-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl

06-10595106

Humanitas Smallingerland – Opsterland

smallingerland-opsterland@humanitas.nl

06-15437098

Humanitas Zuidwest Friesland

zw-friesland@humanitas.nl

Humanitas Assen/ AA en HUNZE

assen@humanitas.nl

0592 311 121

Humanitas Coevorden

coevorden@humanitas.nl

Humanitas Emmen & Borger Odoorn

emmen@humanitas.nl

0591-514205

Humanitas Midden-Drenthe

Midden-drenthe@humanitas.nl

06-29374355

Humanitas Noordenveld

noordenveld@humanitas.nl

06-51392987

Humanitas Tynaarlo

tynaarlo@humanitas.nl

06-55816771

Humanitas Zuid-Drenthe

zuid-drenthe@humanitas.nl

0528-277992

Humanitas Zuidwest Drenthe

zuidwest-drenthe@humanitas.nl

Afdelings BESTUREN

FRYSLÂN

Elly Weel, voorzitter@fryslan.humanistischverbond.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretaris@fryslan.humanistischverbond.nl 06 5311 2732
vacant, penningmeester@fryslan.humanistischverbond.nl
Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten
vrijwilligers@fryslan.humanistischverbond.nl

DRENTHE

Marlon Busstra, secretaris (waarnemend voorzitter)
secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl 06 1320 0785

Henk van der Zijden, penningmeester
penningmeester@drenthe.humanistischverbond.nl
0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01

GRONINGEN en Ommelanden

Ieke Verveld, secretaris
secr.hvgron@gmail.com 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Didi de Jong, jongdidide@gmail.com
Gerrya Tonkes, gerrya_tonkes@hotmail.com

JONGE HUMANISTEN

Gerrya Tonkes, **Cheryl Arends**,
info@jongehumanistengroningen.nl

HUMANISTISCH CAFÉ

Ivo Hengst, **Paul Burrie**, **Welmer Boiten**
info@humanistischcafegroningen.nl

3	Agenda
4	Cursussen NOORD
9	Terugblik Humanisfest
13	FRL Een nieuwe voorzitter en een afscheid
15	FRL Leden bezoeken leden
16	FRL Filosofie v.e. BP
19	FRL Eetclub Harlingen
20	FRL Kerstverhaal Robert Hinneman
21	FRL Open groepsgesprek Sneek
23	Filosofiecafé FRL
26	FRL Wandelen met woorden
28	FRL Vacatures
30	FRL Tabeekeafee & leesclub
31	GR Vrijdenken
32	GR HV 80 jaar
34	GR IM Jeannette Stavenga
37	GR Humanistisch café
41	GR Camino van Vrijheid
42	GR Zindag
44	DR Van het bestuur
45	DR Leesclub & gespreksgroep Hoogeveen
46	DR HV 80 jaar Vertelconcert
48	DR Activiteitencommissie wandelingen, eten & Land van Ons
52	DR Nazomertreffen
56	DR James Kennedy – lezing
58	Boek: Morele revolutie R. Bregman

INHOUD